

**ANALIZA STANU GOSPODARKI ODPADAMI
KOMUNALNYMI
NA TERENIE GMINY WAŁBRZYCH
-MIASTA NA PRAWACH POWIATU
za 2023 r.**

Wałbrzych, kwiecień 2024 r.

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	2
II. Możliwość przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, bioodpadów stanowiących odpady komunalne oraz przeznaczonych do składowania pozostałości z sortowania odpadów komunalnych i pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych.....	3
III. Potrzeby inwestycyjne związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi	4
IV. Koszty poniesione w związku z odbieraniem, odzyskiem, recyklingiem i unieszkodliwianiem odpadów komunalnych w podziale na wpływy, wydatki i nadwyżki z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi.....	11
V. Liczba mieszkańców	13
VI. Właściciele nieruchomości, którzy nie zawarli umowy na odbieranie odpadów komunalnych, w imieniu których gmina powinna podjąć działania, o których mowa w art. 6 ust. 6-12 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	14
VII. Ilości odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie gminy Wałbrzych	14
VIII. Ilość zmieszanych odpadów komunalnych, bioodpadów stanowiących odpady komunalne, odbieranych z terenu gminy Wałbrzych oraz przeznaczonych do składowania pozostałości z sortowania odpadów komunalnych oraz pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych.....	23
IX. Osiągnięte poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych.....	23
X. Masa odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy przekazanych do termicznego przekształcania oraz stosunek masy odpadów komunalnych przekazanych do termicznego przekształcania do masy odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy.....	25
XI. Zmiany w obowiązujących aktach prawa miejscowego.....	25
XII. Podsumowanie i wnioski	25

I. Wstęp

Na podstawie art. 9tb ust. 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2024 r. poz. 399), dokonuje się analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi, w celu weryfikacji możliwości technicznych i organizacyjnych gminy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.

Zgodnie z przywołanym powyżej przepisem analiza obejmuje następujące zagadnienia:

- możliwości przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych, bioodpadów stanowiących odpady komunalne oraz przeznaczonych do składowania pozostałości z sortowania odpadów komunalnych i pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych;
- potrzeby inwestycyjne związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi;
- koszty poniesione w związku z odbieraniem, odzyskiem, recyklingiem i unieszkodliwianiem odpadów komunalnych w podziale na wpływy, wydatki i nadwyżki z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi;
- liczbę mieszkańców;
- liczbę właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umowy, o której mowa w art. 6 ust. 1, w imieniu których gmina powinna podjąć działania, o których mowa w art. 6 ust. 6-12;
- ilość odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie gminy;
- ilość niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i bioodpadów stanowiących odpady komunalne, odbieranych z terenu gminy oraz przeznaczonych do składowania pozostałości z sortowania odpadów komunalnych i pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych;
- uzyskane poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych;
- masę odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy przekazanych do termicznego przekształcania oraz stosunek masy odpadów komunalnych przekazanych do termicznego przekształcania do masy odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy.

Niniejsza analiza podlega publicznemu udostępnieniu na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Wałbrzychu.

II. Możliwość przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych, bioodpadów stanowiących odpady komunalne oraz przeznaczonych do składowania pozostałości z sortowania odpadów komunalnych i pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych

Na terenie Gminy Wałbrzych istnieje możliwość przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych na instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów przy ul. Beethovena 43 w Wałbrzychu o statusie Instalacji Komunalnej.

Na terenie Gminy Wałbrzych istnieje możliwość przetwarzania bioodpadów stanowiących odpady komunalne.

Miejski Zakład Usług Komunalnych Sp. z o. o. w Wałbrzychu decyzją Marszałka Województwa Dolnośląskiego nr DOW-S-V. 7222.69.2020.OT z dnia 26 lipca 2023 r. otrzymał długo oczekiwane pozwolenie zintegrowane na biologiczne przetwarzanie selektywnie zebranych bioodpadów wraz z innymi odpadami ulegającymi biodegradacji na instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów funkcjonującej na terenie instalacji gminnej przy ul. Beethovena w Wałbrzychu. Poniżej zdjęcia poglądowe całego procesu (odpowiednio- zdjęcie 1 rozładowanie odpadu przywiezionego z terenu miasta, zdjęcie – powstały kompost (kod 19 05 03)). Aktualnie MZUK Sp. z o. o. stara się o certyfikację Ministerstwa Rolnictwa. Odpady organiczne można przekształcić w cenny kompost, który może być używany do nawożenia roślin ogrodowych i domowych.

1.

2.

3. ....4.

5.

Źródło: materiały własne; Proces przetwarzania bioodpadów

Na terenie Gminy Wałbrzych nie ma pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych. Odpady te winny być zagospodarowane, zgodnie z zapisami Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego.

III. Potrzeby inwestycyjne związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi

Inwestycje związane z gospodarką odpadami komunalnymi zrealizowane w roku 2023 służą udoskonaleniu systemu gospodarowania odpadami komunalnymi na obszarze gminy Wałbrzych. Instalacja Komunalna przy ul. Beethovena 43 to nowoczesny zakład segregacji i zagospodarowania odpadów wyposażony w nowoczesną linię technologiczną do sortowania odpadów komunalnych. Instalacja może przetworzyć do 40 000 Mg/rok zmieszanych odpadów komunalnych

i 10 000 Mg/rok odpadów komunalnych pochodzących ze zbiórki selektywnej. Instalacja posiada wymagane prawem wszystkie odbiory i pozwolenia.

Źródło: materiały własne; Instalacja Komunalna przy ul. Beethovena w Wałbrzychu

Źródło: materiały własne; Instalacja Komunalna przy ul. Beethovena w Wałbrzychu

PSZOKI

Przez cały 2023 r. na terenie gminy działały dwa punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych:

- przy ul. Stacyjnej - łatwo dostępny i często odwiedzany szczególnie przez mieszkańców części północnej miasta.

Źródło: materiały własne; PSZOK przy ul. Stacyjnej w Wałbrzychu

- przy ul. Beethovena 43 - zapewnia wygodny dostęp i możliwość pozbycia się odpadów problemowych dla mieszkańców z południowej części miasta.

Źródło: materiały własne; PSZOK przy ul. Beethovena w Wałbrzychu

Każdy z PSZOK-ów ma możliwość przyjęcia do 3000 Mg/rok odpadów komunalnych selektywnie zbieranych. Prowadzenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych powierzono MZUK Sp. z o. o. Punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOKi) są to miejsca, do których każdy mieszkaniec Wałbrzycha, może w ramach ponoszonej opłaty za odpady komunalne przekazywać odpady komunalne zbierane w sposób selektywny tj.

- papier i tekturę;

- metale;
- tworzywa sztuczne, opakowania z tworzyw sztucznych, w tym folia opakowaniowa, butelki PET, styropian opakowaniowy;
- szkło;
- odpady opakowaniowe wielomateriałowe;
- bioodpady, w tym trawa;
- przeterminowane leki;
- chemikalia i opakowania po chemikaliach;
- farby i opakowania po farbach;
- zużyte baterie i akumulatory;
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny;
- meble i inne odpady wielkogabarytowe w ilości 2000 kg na rok na budynek jednorodzinny lub w przypadku zabudowy wielorodzinnej na lokal mieszkalny;
- odpady budowlane i rozbiórkowe pochodzące z gospodarstw domowych w ilości 600 kg na rok na budynek jednorodzinny lub w przypadku zabudowy wielorodzinnej na lokal mieszkalny ;
- zużyte opony w ilości 8 szt. na rok na budynek jednorodzinny lub w przypadku zabudowy wielorodzinnej na lokal mieszkalny;
- odpady odzieży i tekstyliów;
- odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałe w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych, w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek;
- drewno;
- odpady niebezpieczne powstające w gospodarstwie domowym.

KARTA E-PSZOK

Gmina Wałbrzych z początkiem stycznia 2024 r. wdrożyła nowy system mający na celu ułatwienie segregacji odpadów. Jednakże sam zakup odpowiedniego oprogramowania, sprzętu oraz prace wdrożeniowe odbyły się w drugiej połowie 2023 r.

Nowy System, karta użytkownika E-PSZOK oraz aplikacja E-PSZOK WAŁBRZYCH to innowacyjne narzędzie wspomagające gospodarkę odpadami komunalnymi.

Cały system jest najnowocześniejszym narzędziem na rynku, które znacznie usprawni i pozwoli na

efektywniejsze zarządzanie procesem pracy w Punktach Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

System ten będzie nie tylko nowoczesnym narzędziem dla mieszkańców Wałbrzycha, ale również kluczowym wsparciem dla administratorów systemów gospodarki odpadami. Dzięki skanowaniu kart identyfikacyjnych, pełnej kontroli nad procesem oraz elastycznemu raportowaniu, system ten stanie się nowoczesnym i przydatnym narzędziem w zarządzaniu odpadami.

Źródło: materiały własne; Karta użytkownika PSZOK

System opiera się na skanowaniu kart przypisanych do deklaracji opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. To nie tylko ułatwia pracę personelowi PSZOK, ale również zapewnia pełną kontrolę administratorowi systemu nad ilością i pochodzeniem odbieranych odpadów przyjmowanych w PSZOK oraz ich źródle pochodzenia. Pozwala na elastyczne raportowanie wszystkich działań odbywających się w Punktach Selektywnej Zbiórki Odpadów.

Z wdrożonego Systemu skorzystają również mieszkańcy, którzy poprzez kartę nie będą musieli każdorazowo wykonywać niepotrzebnej „papierkowej roboty” związanej z wypełnianiem formularza z oświadczeniem o oddawanych odpadach oraz będą mieli pełną kontrolę nad ilościami i rodzajami odpadów, które dostarczają do PSZOK. System pozwala na śledzenie historii dostarczeń i wykorzystania limitów na bezpłatne oddanie odpadów w danym roku (limity wskazane powyżej). W przypadku przekroczenia rocznego limitu oddanie odpadów na PSZOK również będzie możliwe, tyle że za wniesieniem dodatkowej opłaty.

E-PSZOK ma za zadanie „uszczelnić” system odpadowy w mieście Wałbrzych, dzięki czemu skorzystają wszyscy mieszkańcy Wałbrzycha, ponieważ odpady pochodzące spoza miasta, a także od podmiotów nieuprawnionych (firmy prowadzące działalność gospodarczą nie będące w „systemie odpadowym” tj. nie płacące opłaty za odpady) nie zostaną przyjęte na PSZOKu a co za tym idzie odprowadzane przez mieszkańców opłaty za odpady nie będą ponoszone na utylizację „cudzych odpadów”.

Karta użytkownika E-PSZOK jest kompatybilna z aplikacją E-PSZOK Wałbrzych, co zapewnia pełną spójność w zarządzaniu odpadami. Aplikacja, ma na celu ułatwić segregację poprzez informację o zasadach segregacji oraz wyszukiwarkę odpadów, w której można sprawdzić co gdzie wyrzucić. Poprzez indywidualne dostosowanie harmonogramu wywozu dla każdego mieszkania z powiadomieniem kiedy i jakie odpady będą odbierane. Ponadto znajdziemy w niej:

- kalendarz odbioru odpadów,
- aktualności,
- możliwość zgłaszania nieodebranych odpadów lub zniszczonych pojemników,
- mapę z naniesionymi adresami aptek, w których można oddać leki,
- informację jak właściwie segregować poszczególne rodzaje odpadów,
- a nawet możemy zagrać w gry.

Żeby uzyskać kartę E-PSZOK będzie trzeba udać się :

- a) w przypadku domków jednorodzinnych: do Ratusza pl. Magistracki 1 pok. nr 3 wejście od strony ul. Kopernika,
- b) w przypadku mieszkań w budynkach wielorodzinnych:

- udać się do zarządcy nieruchomości, który wyda kartę w wersji papierowej. Kartę taką można wprowadzić do aplikacji.

– udać się do zarządcy i uzyskać dokument potwierdzający, że są odprowadzane opłaty za gospodarowanie odpadami i wówczas z tym dokumentem możemy odebrać kartę w wersji plastikowej w Ratuszu pl. Magistracki 1 pok. nr 3 wejście od strony ul. Kopernika

BOKSY

W 2023 roku kontynuowano kompleksowe zadanie polegające na systematycznej budowie ogrodzeń pojemników do selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (boksów). W 2023 r. Miejski Zakład Usług Komunalnych Sp. z o. o. wykonał budowę 25 boksów na pojemniki do selektywnej zbiórki odpadów komunalnych za łączną kwotą 535.200,00 zł.

Boksy zostały wybudowane w następujących lokalizacjach:

- Proletariacka 4 dz. nr 37/12, Obręb nr 7 Piaskowa Góra
- Daszyńskiego 9 dz. nr 143, Obręb nr 15 Konradów
- Gwarków 7 dz. nr 115/2, Obręb nr 28 Sobięcin
- Niepodległości 25 dz. nr 272/2, Obręb nr 33 Podgórze
- Nałkowskiej 19 dz. nr 431/4, dz. 431/22 Obręb nr 5 Piaskowa Góra
- Władysława Orkana – Pętla dz. nr 24/2, Obręb nr 24 Poniatów

- Basztowa 41 dz. nr 123/5, Obręb nr 47 Podzamcze
- Tysiąclecia 2 dz. nr 64/2, Obręb nr 6 Piaskowa Góra
- Teligi dz. nr 324/4, Obręb nr 5 Piaskowa Góra
- 11 Listopada 158 dz. nr 464/6, Obręb nr 26 Nowe Miasto
- Palisadowa 75 dz. nr 87/6, Obręb nr 47 Podzamcze
- Wyszyńskiego 88 (przy stadionie) dz. nr 15/92, Obręb nr 5 Piaskowa Góra
- Strzegomska 14 dz. nr 21/19, Obręb nr 36 Rusinowa
- Hetmańska 80 (bazar) dz. nr 174/13, Obręb nr 47 Podzamcze
- Długa 25-27 dz. nr 45/75, Obręb nr 6 Piaskowa Góra
- Władysława Orkana 14 dz. nr 206/4, Obręb nr 7 Piaskowa Góra
- Władysława Orkana 22 dz. nr 214, Obręb nr 7 Piaskowa Góra
- 11 Listopada 198 dz. nr 545/2, Obręb nr 26 Nowe Miasto
- Długa 57 dz. nr 431/22, Obręb nr 5 Piaskowa Góra
- Blankowa 32-34 dz. nr 93/9, Obręb nr 47 Podzamcze
- 11 Listopada 54 dz. nr 264/3, Obręb nr 20 Stary Zdrój
- Sułkowskiego 14-16 dz. nr 461/2, Obręb nr 14 Biały Kamień
- Głuszycka 25 dz. nr 60/3, Obręb nr 37 Rusinowa
- Armii Krajowej 72 dz. nr 151, Obręb nr 13 Piaskowa Góra
- Bema 52 dz. nr 39/9, Obręb nr 14 Biały Kamień

W 2024 roku planowana jest budowa kolejnych 35 boksów na łączną kwotę 722 000,00 zł.

Źródło: materiały własne; Przykładowy boks wybudowany w 2023 r. przez MZUK Sp. z o. o.

Wobec dalszych potrzeb i chęci rozwoju swojej działalności w zakresie gospodarki odpadami, MZUK Sp. z o. o. planuje w perspektywie najbliższych lat rozbudowę zakładu przy ul. Beethovena 43 o wybudowanie:

- znacznie większej instalacji do kompostowania bioodpadów,
- instalacji do doczyszczania szkła, papieru i innych odpadów,
- instalacji do przetwarzania odpadów wielkogabarytowych.

IV. Koszty poniesione w związku z odbieraniem, odzyskiem, recyklingiem i unieszkodliwianiem odpadów komunalnych w podziale na wpływy, wydatki i nadwyżki z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi

Średni miesięczny koszt usług odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych pochodzących z terenu gminy Wałbrzych w 2023 r. (tj. koszty odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych) wyniósł **2 365 155,90 zł**.

Całkowity poniesiony koszt świadczenia usług odbierania i zagospodarowania odpadów w okresie od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. to **28 381 870,78 zł**. Zestawienie prezentuje tabela nr 1.

W porównaniu do 2022 r. wydatki na odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych w 2023 r. wzrosły do 5 831 484,17 zł, co przede wszystkim spowodowane było:

- spadkiem przychodów ze sprzedawanych surowców ze względu na spadek jednostkowych cen surowców do recyklingu na rynku;
- znaczącym zwiększeniem ceny za zagospodarowanie tzw. „nadsita” -odpadu 19 12 12;
- rosnącymi kosztami pracy, paliwa, dwucyfrowej inflacji, sytuacji gospodarczej w Polsce;
- podniesieniem minimalnego ustawowego poziomu wynagrodzenia pracowników (do 3600 zł brutto);
- zwiększeniem ilości przetwarzanych na instalacji odpadów.

Tabela 1. Koszty poniesione na odbieranie, odzysk, recykling i unieszkodliwianie odpadów komunalnych w 2021, 2022 i 2023 r.

Okres	Koszt poniesiony zł		
	2021	2022	2023
1 miesiąc	2 063 061,97	1 879 198,88	2 365 155,90
1 rok	24 756 743,62	22 550 386,61	28 381 870,78

Źródło: materiały własne

Dodatkowymi kosztami jakie ponosi gmina w związku z funkcjonowaniem systemu gospodarowania odpadami komunalnymi są:

- ✓ koszty administracyjne – 830 934,03 zł;
- ✓ koszty funkcjonowania dwóch Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych przy ul. Beethovena oraz przy ul. Stacyjnej- łącznie 3 335 800,48 zł;
- ✓ koszty zakupu i wdrożenia systemu E-PSZOK – 195 000,00 zł;
- ✓ koszty obsługi i odbioru przeterminowanych leków z aptek na terenie miasta w wysokości - 19 764,00 zł;
- ✓ koszty dodatkowe (umowy, zamówienia) – 41 820,00 zł;
- ✓ koszt zorganizowania i wybudowania boksów do selektywnej zbiórki odpadów komunalnych– 535 200,00 zł;
- ✓ zakup pojemników na bioodpady – 500 000,00 zł
- ✓ koszt edukacji ekologicznej – 89 690,56 zł.

Otrzymano dotację z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu w ramach zadania pn: "Akcja edukacyjna mieszkańców Miasta Wałbrzycha pn. "Less waste - zmniejsz odpady do minimum"" w wysokości **11 103,75 zł** zgodnie z umową nr 0115/D/EE/WR/2023.

Łączne koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi poniesione przez gminę Wałbrzych w roku 2023 **wyniosły: 33 930 079,85 zł**. Zestawienie w/w kosztów prezentuje tabela 2.

Tabela 2. Koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie Wałbrzycha w 2023 r.

Składniki kosztów systemu	Koszt [zł]
Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych	28 381 870,78
Funkcjonowanie PSZOK (w tym system E-PSZOK)	3 530 800,48
Odbiór przeterminowanych leków z aptek	19 764,00
Edukacja ekologiczna	89 690,56
Koszty administracyjne	830 934,03
Zakup pojemników	500 000,00
Budowy boksów	535 200,00
Koszty dodatkowe	41 820,00
Razem	33 930 079,85

Źródło: materiały własne

W roku 2023 wpływy z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w całości pokryły koszt funkcjonowania systemu. Wzrost przychodów z opłat spowodowany był podniesieniem od 1 września 2022 r. stawki opłaty za gospodarowanie odpadami (z 27 zł na 35 zł) oraz szeregiem działań edukacyjnych prowadzonych na terenie miasta, które zwiększyły świadomość mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami.

Tabela 3. Zestawienie kosztów funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi oraz przypisów opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi w 2020, 2021 i 2022 r.

Lata	Wartość faktur [zł]	Przypis opłaty [zł]
2021	31 476 268,12	28 500 311,36
2022	26 326 024,27	29 914 428,08
2023	33 930 079,85	35 312 781,61

V. Liczba mieszkańców

Według danych z Biura Ewidencji Ludności tut. Urzędu, na dzień 31.12.2023r. w Wałbrzychu zameldowanych było **92 325** mieszkańców. Dane te znacząco odbiegają od tych podawanych przez GUS. Wg GUS liczba ludności Wałbrzycha na dzień 31.12.2023 r. wynosiła **101 857** mieszkańców. Natomiast według danych z rejestru deklaracji, liczba mieszkańców wyniosła **82 726**.

VI. Liczba właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umowy na odbieranie odpadów komunalnych, w imieniu których gmina powinna podjąć działania, o których mowa w art. 6 ust. 6-12 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach

Właściciele nieruchomości wyłączonych z systemu gospodarowania odpadami komunalnymi podlegają systematycznym kontrolom prowadzonym przez Straż Miejską na zlecenie Biura Środowiska i Klimatu.

W 2023 r. nie stwierdzono przypadków, w których gmina musiałaby podejmować działania, o których mowa w art. 6 ust. 6-12 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, tj.

- organizować odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów na odbieranie odpadów komunalnych;
- wydawać decyzję ustalającą obowiązek uiszczania, wysokość, terminy uiszczania opłat oraz sposób i terminy udostępniania pojemników w celu odbierania odpadów od tych właścicieli.

VII. Ilości odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie gminy Wałbrzych

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych na terenie miasta Wałbrzycha w 2023 r., wyniosła:

- **32 818,868 Mg** - zgodnie ze złożonymi sprawozdaniami przez podmioty odbierające odpady komunalne;
- **2 495,446 Mg** - ilość zebranych odpadów komunalnych w dwóch Punktach Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych;
- **70, 782 Mg** - zebrane odpady komunalne przez podmioty zbierające odpady komunalne;
- **2,034 Mg** - przeterminowane leki odebrane z aptek.

Po przeliczeniu wszystkich odebranych i zebranych odpadów komunalnych na dzień przygotowania analizy daje wynik **35 387,13 Mg**, co w przybliżeniu daje **383 kg** rocznie na jednego mieszkańca. Do uzyskania wyniku została przyjęta liczba według danych z Biura Ewidencji Ludności tut. Urzędu, na dzień 31.12.2023 r. w Wałbrzychu tj. **92 325** mieszkańców.

W dalszym ciągu kontynuowano model systemu gospodarowania odpadami komunalnymi zakładający selektywną zbiórkę z podziałem na główne frakcje, takie jak: odpady

zmieszane (pozostałe z wysegregowania innych frakcji), zmieszane odpady opakowaniowe, butelki PET, odpady opakowaniowe z papieru i tektury, odpady opakowaniowe ze szkła, bioodpady.

W drugiej połowie roku 2023 r. dostarczono w ilości 4.572 szt. wszystkim mieszkańcom Wałbrzycha w zabudowie jednorodzinnej dedykowane pojemniki 120l na bioodpady. Pojemniki w miarę potrzeb dostawiane były również do gniazd i boksów. Decyzja ta powinna ułatwić mieszkańcom segregację i utylizację bioodpadów oraz zmniejszyć koszty przetwarzania odpadów na Instalacji Komunalnej. Rozstawienie oraz oznaczenie RFID wszystkich pojemników zakończono w listopadzie 2023 r.

Źródło: materiały własne: Pojemnik na bioodpady w zabudowie jednorodzinnej

Na terenie miasta wciąż funkcjonują dwa nowoczesne Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) przy ul. Stacyjnej oraz przy ul. Beethovena, gdzie mieszkańcy mogą oddawać odpady wielkogabarytowe, zużyte opony oraz zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny. Wobec powyższego w 2023 r., wzorem lat poprzednich, nie została przeprowadzona akcja zbierania odpadów wielkogabarytowych w formie wystawki, tzw. akcja „Wywalamy graty z chaty”.

Utrzymane natomiast zostały kwartalne zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego bezpośrednio od mieszkańców oraz poświęteczna zbiórka choinek.

W roku 2023 gmina Wałbrzych kontynuowała współpracę z firmą MB Recycling Sp. z o. o., na mocy której na terenie miasta ustawiono 16 specjalistycznych czerwonych pojemników do zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego tzw. elektryczne śmieci. W 2023 r. zebrano w pojemnikach 23,352 Mg odpadów (z czego 4,1 % stanowiły baterie).

Ilość poszczególnych frakcji odpadów odebranych z terenu miasta Wałbrzycha w 2022 i 2023 r.- bezpośrednio od właścicieli oraz z punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych- w podziale na rodzaje odpadów wg kodów prezentuje tabela 4.

Tabela 4. Ilość poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych odebranych od właścicieli nieruchomości z terenu gminy Wałbrzych oraz zebranych w PSZOKach w 2022 i 2023 r.

Kod odpadu	Rodzaj odpadu wg kodu	Ilość [Mg]			
		Odebrane od właścicieli z terenu nieruchomości		Zebrane w PSZOK	
		2022	2023	2022	2023
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	25 596,03	25 048,78	0,00	0,00
15 01 06	Pozostałe odpady opakowaniowe	4 061,63	3 831,87	0,00	0,00
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	647,08	678,45	53,78	38,91
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	1 228,77	1 230,38	55,81	54,39
15 01 07	Opakowania ze szkła	1 451,81	1 338,86	8,83	8,66
15 01 10*	Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone	0,00	0,00	19,54	18,23
20 01 01	Papier i tektura	56,85	0,00	0,00	0,00
20 01 02	Szkło	7,33	0,00	8,70	0,08
20 01 39	Tworzywa sztuczne	123,17	0,00	0,00	0,00
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	182,75	688,08	141,80	476,56
20 01 33*	Baterie i akumulatory łącznie z bateriami i akumulatorami wymienionymi w 16 06 01, 16 06 02 lub 16 06 03 oraz baterie niesortowane i akumulatory zawierające te baterie	0,00	0,00	0,10	1,14

20 01 34	Baterie i akumulatory inne niż wymienione w 20 01 33	0,00	0,00	0,00	0,00
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	0,00	0,00	109,23	82,52
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	0,00	0,00	27,10	59,87
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	9,11	2,45	1 566,02	1 607,12
16 01 03	Zużyte opony	0,00	0,00	177,05	147,54
20 01 21*	Lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć	0,00	0,00	0,26	0,35
20 01 32	Leki inne niż wymienione w 20 01 31	0,00	0,00	0,24	0,08
Łącznie [Mg]		33 364,53	32 818,87	2 168,46	2 495,45

Źródło: sprawozdania i informacje podmiotów odbierających odpady od właścicieli nieruchomości na terenie gminy Wałbrzych

W porównaniu do 2022 r. **zmaląła** ilość odbieranych odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości objętych gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi. Spadek ten spowodowany jest coraz większą świadomością mieszkańców w zakresie ograniczania wytwarzania odpadów komunalnych, świadomych zakupów oraz ponownego wykorzystania produktów. Natomiast nastąpił **wzrost** bioodpadów odbieranych od mieszkańców oraz oddawanych przez mieszkańców do PSZOK.

Edukacja ekologiczna

1. Dążąc do obniżenia zużycia energii elektrycznej, która w dużym stopniu powstaje ze spalania paliw kopalnych, które powodują zanieczyszczenie powietrza i mają wpływ na globalne

ocieplenie klimatu, w 2023 roku prowadzono intensywną edukację ekologiczną mieszkańców Wałbrzycha w zakresie odnawialnych źródeł energii. W roku 2023 r. został przygotowany i złożony wniosek do WFOŚiGW na dofinansowanie n/w zadania: „OZE – w trosce o planetę”.

W ramach pozyskanych środków zrealizowano szereg zintegrowanych działań mających na celu edukowanie mieszkańców Wałbrzycha w zakresie:

- podniesienia wiedzy w zakresie odnawialnych źródeł energii
- podniesienia świadomości na temat zmian klimatycznych, które wynikają między innymi ze spalania paliw kopalnych
- ukształtowanie prawidłowych nawyków w zakresie oszczędzania energii
- podejmowania konkretnych działań proekologicznych

W miesiącach od czerwca do grudnia 2023 roku we wszystkich szkołach podstawowych w Wałbrzychu, w klasach IV-VIII został przeprowadzony cykl warsztatów ekologicznych pod hasłem „OZE – w trosce o planetę”. Tematyka zajęć obejmowała szereg zagadnień związanych z energią odnawialną, przedstawiono wady i zalety wybranych pięciu typów energii alternatywnej: słońca, wody, wiatru, biomasy i geotermii. Przedstawiono krótką prezentację multimedialną ukazującą główne źródła energii w Polsce w rozróżnieniu na źródła odnawialne i nieodnawialne.

W sposób obrazowy skupiono się na ukazaniu wad i zalet każdego typu energii. Następnie omówiono sposoby oszczędzania energii w życiu codziennym. W drugiej części lekcji, prowadzący zaproponował uczniom grę, zatem uczniowie zostali podzieleni na 5 grup. Każda grupa reprezentowała inną energię odnawialną. Celem gry było, aby każda grupa rozwiązała po jednym zadaniu z każdego typu energii. Łącznie w warsztatach uczestniczyło 3 306 uczniów klas IV – VIII.

Źródło: materiały własne: Warsztaty ekologiczne „OZE – w trosce o planetę”

Oprócz warsztatów szkolnych, zorganizowano dwa spotkania dla dorosłych mieszkańców Wałbrzycha w lokalnych kawiarenkach. Po części teoretycznej, uczestnicy żywo dyskutowali o sytuacji i zasobach energetycznych w Polsce. Wywiązała się bardzo żywa dyskusja, podczas której próbowano rozwiązać różnego rodzaju dylematy społeczne i środowiskowe. W trakcie warsztatów wykonano recyklingowe świece z starych niewypalonych do końca świeczek, wykorzystując różne słoiczki, do których zalewano roztopioną masę parafinową. Użyto także wosków kokosowych i pszczelich z dodatkiem barwników i zapachów specjalnie dedykowanych do świec.

Źródło: materiały własne: Warsztaty dla dorosłych

W toku zajęć osiągnięto cele założone w projekcie, ale również udało się wyculić uczestników na potrzebę zmiany. Ważnym elementem było propagowanie ekologicznego stylu życia zorientowanego na oszczędzanie energii w życiu codziennym.

2. Dążąc do zwiększenia efektywności zbiórki elektroodpadów, w 2023 r., podobnie jak w latach ubiegłych, przeprowadzono akcję ekologiczną polegającą na zbiórce zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Zakres działań obejmował uruchomienie dwóch stacjonarnych

punktów zbiórki elektroodpadów na terenie miasta Wałbrzycha oraz indywidualne odbiory bezpośrednio z domu. Akcja organizowana 4 razy w roku w miesiącach: marzec, czerwiec, wrzesień, grudzień. W ramach akcji zorganizowane zostały stoiska dla dzieci i dorosłych, których celem było pogłębienie świadomości mieszkańców miasta Wałbrzycha nt. zasad gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnej zbiórki surowców.

Źródło: materiały własne: Akcja zbiórki elektroodpadów

3. Przez cały 2023 r. podobnie jak w latach ubiegłych, przy współpracy z MZUK Sp. z o. o. edukowano mieszkańców w zakresie właściwej segregacji odpadów komunalnych. Przepisy krajowe, wdrażające unijne dyrektywy zobowiązują Gminy do uzyskiwania co roku coraz większych poziomów recyklingu tzn. z całej masy zebranych odpadów komunalnych co roku coraz większy ich odsetek musi być odzyskany i przekazany do powtórnego wykorzystania (recyklingu). W 2022 roku było to 25%, w 2023 jest to 35%, a w 2024 będzie to 45%. Dlatego potrzebne są szerokie działania i mobilizacja społeczna do tego, aby lepiej segregować odpady, które w decydującym stopniu wpływają na poziom recyklingu. Wobec wzrostów wymaganego poziomu wskaźnika recyklingu odpadów i konsekwencji za jego nie osiągnięcie, priorytetem staje się właściwa segregacja odpadów komunalnych. Jest ona ważna z kilku powodów:

- odpowiednio posegregowane odpady stanowią cenny surowiec,
- ograniczenie ton odpadów, które zanieczyszczają środowisko (składowanie lub spalanie),

- pozwala uniknąć podwyżek cen za gospodarkę odpadami;

Istotnym działaniem w chwili obecnej, jest odpowiednia i efektywna segregacja odpadów „u źródła”. Odpady komunalne, zanieczyszczają glebę, wody gruntowe i powietrze, powodują emisję dwutlenku węgla i metanu do atmosfery, przyczyniając się tym samym do niekorzystnych zmian klimatu. Powodują również ogromne straty gospodarcze poprzez niewykorzystywanie odpadów recyklingowalnych. Oznacza to marnowanie pracy i innych nakładów, takich jak energia, surowce naturalne, produkcja, transport i dystrybucja.

Pomimo ogólnie dostępnych informacji, wciąż wiele osób nie wie, jak segregować śmieci prawidłowo. Segregacja w Wałbrzychu jest na niskim poziomie, bo aż 71% zbieranych przez mieszkańców odpadów to odpady zmieszane, podczas gdy średnio w Polsce ta frakcja stanowi ok 55-60% całej masy odpadów komunalnych. Dlaczego tak ważne jest aby jak najwięcej odpadów trafiło do „kolorowych” pojemników na selektywną zbiórkę? Bo z czarnego pojemnika na odpady zmieszane na Instalacji przetwarzającej odpady można „odzyskać” na potrzeby recyklingu jedynie 3-5% surowców, podczas gdy z odpadów zebranych selektywnie aż od 30% (tworzywa sztuczne) do nawet 100% (bioodpady i szkło) surowców, które można powtórnie wykorzystać w procesie recyklingu. Wychodząc naprzeciw potrzebom gmina Wałbrzych wraz z MZUK Sp. z o. o. edukuje mieszkańców na wiele sposobów:

- prowadzone są zajęcia dla dzieci szkół podstawowych w Wałbrzychu,
- publikujemy artykuły,
- edukujemy poprzez Facebooka,
- bierzemy udział w imprezach miejskich ciesząc się ogromnym zainteresowaniem mieszkańców, gdzie poprzez zagadki i konkursy, także prowadzimy edukację,
- organizujemy spotkania z mieszkańcami.

To, czy odpady nadal będą stanowić wyzwanie dla Wałbrzyszan, zależy nie tylko od tego, ile będziemy ich produkować, ale przede wszystkim od tego, w jaki sposób będziemy z nimi postępować – czy będziemy wyrzucać je do właściwego pojemnika, czy do któregośkolwiek, byle tylko się ich pozbyć.

4. W IV kwartale 2023 r. przy współpracy z MZUK Sp. z o. o. edukowano mieszkańców również w zakresie prawidłowej segregacji bioodpadów. Bioodpady stanowią znaczący element naszego codziennego życia, i jesteśmy przekonani, że odpowiednie zarządzanie nimi ma kluczowe

znaczenie dla ochrony środowiska oraz naszego zdrowia. Dlatego też podjęto inicjatywy, które mają na celu poprawę sposobu gospodarowania bioodpadami w mieście Wałbrzych. Poza rozstawieniem dedykowanych pojemników na bioodpady pod zabudowę jednorodziną oraz podjętymi staraniami o certyfikację Ministerstwa Rolnictwa powstałego na Instalacji kompostu, przeprowadzono kampanię informacyjną, podczas której promowano:

1. Wyrzucanie bioodpadów bez worków: promowanie praktyki wyrzucania bioodpadów bezpośrednio do dedykowanych pojemników, bez konieczności korzystania w plastikowych worków. Dzięki temu ograniczane będzie zużycie plastiku i przyczyni się to do ochrony środowiska naturalnego a kompost, produkowany na instalacji nie będzie zanieczyszczony przez odpady nie nadające się do kompostowania.
2. Wskazano co jest bioodpadem a co nie: Odpady organiczne to przede wszystkim resztki jedzenia, obierki, skorupki jaj, kawa, herbata, liście, trawa, gałęzie, itp. Nie należy wrzucać do tych pojemników materiałów nieorganicznych, takich jak resztki mięsne, kości, ości, ale też tych bardziej oczywistych jak np. plastik, metal czy szkło.
3. Zachęcano mieszkańców do kompostowania i tworzenia własnych kompostowników: To prosty krok, który może przynieść korzyści zarówno dla naszego ogrodu, jak i dla planety. Jeśli ktoś posiada własny ogródek i ma miejsce na stworzenie choćby niewielkiego kompostownika może liczyć na ulgi w opłatach za gospodarowanie odpadami.

W obliczu narastających problemów związanych z ochroną środowiska, bioodpady stają się kluczowym aspektem naszego dążenia do zrównoważonej przyszłości.

VIII. Ilość zmieszanych odpadów komunalnych, bioodpadów stanowiących odpady komunalne, odbieranych z terenu gminy Wałbrzych oraz przeznaczonych do składowania pozostałości z sortowania odpadów komunalnych oraz pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych

Tabela 5.

	Ilość [Mg]
Zmieszane odpady komunalne	25 048,79
Bioodpady (włącznie z PSZOK)	1 164,64
Pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczone do składowania	0,00
Pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych:	
frakcja 0-88 mm (kod odpadu 19 05 03, 19 05 99)	601,93
frakcja powyżej 80 mm (kod odpadu 19 12 12)	810,60

IX. Osiągnięte poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych w 2023 roku, określony w ustawie wynosi 35% wagowo. Osiągnięty przez Gminę Wałbrzych poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych w 2023 roku **wyniósł zaledwie 17,09 %**.

Tabela nr 6. Poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych

Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu [%]**			
	2021	2022	2023
Wymagany	20	25	35
Osiągnięty przez gminę Wałbrzych *	22,59	17	17,09

*Źródło: sprawozdania podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości składane w latach 2021-2023

Aktualne przepisy prawa nie określają, jaki w roku 2023 musi zostać osiągnięty poziom

ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji. W 2023 roku gmina Wałbrzych osiągnęła poziom ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania na poziomie 3,28 %.

Tabela nr 7. Poziomy ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. [%]- lata 2021-2023.

Rok	2021	2022	2023
Poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. [%]			
Dopuszczalny	Nie określono	Nie określono	Nie określono
Osiągnięty przez gminę Wałbrzych *	7,68	1,13	3,28

*Źródło: sprawozdania podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości składane w latach 2021-2023

Powyższe wyniki są dowodem na to, że system gospodarowania odpadami komunalnymi pomimo intensywnej kampanii edukacyjnej nie przyniósł w 2023 roku zamierzonych efektów. Jedną z przyczyn braku osiągnięcia wymaganego poziomu recyklingu była niewystarczająca ilość i jakość odpadów frakcji papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz bioodpadów odebranych i zebranych selektywnie, spowodowana ich niewystarczającą segregacją "u źródła".

X. Masa odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy przekazanych do termicznego przekształcania oraz stosunek masy odpadów komunalnych przekazanych do termicznego przekształcania do masy odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy

Łączna masa odpadów komunalnych przekazanych do termicznego przekształcania odpadów w 2023 roku wyniosła 0,174 Mg. Stosunek masy odpadów komunalnych przekazanych do termicznego przekształcania do masy odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy wynosi 0,06 %.

XI. Zmiany w obowiązujących aktach prawa miejscowego.

W 2023 r. zmieniono następujące uchwały:

UCHWAŁA NR LX/639/23

RADY MIEJSKIEJ WAŁBRZYCHA z dnia 31 stycznia 2023 r. zmieniająca uchwałę nr XXIX/314/20 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Wałbrzych

UCHWAŁA NR LXXIII/743/23

RADY MIEJSKIEJ WAŁBRZYCHA z dnia 28 listopada 2023 r. zmieniająca uchwałę nr XXIX/315/20 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 22 grudnia 2020 r., w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów

W 2023 r. wprowadzono również jedną nową uchwałę:

UCHWAŁA NR LXXIII/744/23

RADY MIEJSKIEJ WAŁBRZYCHA z dnia 28 listopada 2023 r. w sprawie rodzajów dodatkowych usług świadczonych przez Gminę Wałbrzych w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych

XII. Podsumowanie i wnioski

Gmina Wałbrzych nie osiągnęła wymaganych przez Unię Europejską poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych odebranych z terenu gminy. Na podstawie zebranych od podmiotów odbierających odpady danych można jednoznacznie stwierdzić, że do systemu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy muszą zostać wprowadzone dodatkowe elementy, które zapewnią osiągnięcie w kolejnych latach ustawowych poziomów recyklingu i ponownego użycia. W 2024 roku jednym z priorytetów będzie dalsze usprawnienie selektywnej zbiórki bioodpadów, które stanowią znaczną część wszystkich wytworzonych odpadów (efekt wyposażenia zabudowy jednorodzinnej w pojemniki na bioodpady będzie widoczny dopiero w 2024 roku).

Gmina w zamian za uiszczoną przez właścicieli nieruchomości opłatę odbierała każdą wytworzoną przez nich ilość odpadów komunalnych zmieszanych oraz zbieranych w sposób selektywny, tj. szkła, papieru, metalu, tworzyw sztucznych, bioodpadów. Wszystkie nieruchomości

korzystają z pojemników ustawionych w tzw. gniazdach na terenie miasta Wałbrzycha. Ponadto, dzięki funkcjonowaniu dwóch Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów, mieszkańcy Gminy Wałbrzych mieli dodatkową możliwość oddania odpadów problemowych.

Priorytetowym przedsięwzięciem gminy Wałbrzych w roku 2023 było usprawnianie funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi w głównej mierze poprzez intensywną edukację ekologiczną mieszkańców oraz edukację przeprowadzoną w placówkach oświatowych.

Wszystkie informacje dot. zmian w systemie gospodarki odpadami komunalnymi przekazywane są mieszkańcom Gminy Wałbrzych na bieżąco za pośrednictwem portali internetowych, poprzez lokalne media oraz stronę internetową www.rewolucjasmieciowa.walbrzych.eu.

Głównym zadaniem Gminy Wałbrzych na kolejne lata będzie dalsze uświadamianie mieszkańców gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w celu dokonywania świadomych, racjonalnych wyborów konsumpcyjnych co wiąże się z ograniczeniem ilości wytwarzanych odpadów komunalnych oraz prowadzeniem prawidłowej segregacji odpadów komunalnych w celu osiągnięcia określonych przez Unię Europejską poziomów ponownego przygotowania do użycia i recyklingu odpadów.

Gmina planuje dalsze doskonalenie i dostosowywanie systemu do obowiązujących przepisów prawnych.

Sporządziła:

M. Mirek e-mail: m.mirek@um.walbrzych.pl, tel. 74 66 55 220

Sprawdziła:

A. Więckiewicz e-mail: a.wieckiewicz@um.walbrzych.pl, tel. 74 66 55 234

Urząd Miasta Wałbrzycha
Rajna Sztemej

